

МИТНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

CUSTOM OFFENCES: THEORETICAL ASPECT

Сисоєнко І.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Херсонський національний технічний університет

Карлюка Д.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, підприємництва
та економічної безпеки,
Херсонський національний технічний університет

Статтю присвячено дослідженню теоретичних основ митних правопорушень в Україні. Автором розглянуто сутнісну характеристику митних правопорушень. У статті надано характеристику адміністративній відповідальності за порушення митних правил. Зазначені суб'єкти адміністративної відповідальності за порушення митних правил, до яких належать громадяни, які на момент учинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а у разі учинення порушень митних правил підприємствами – посадові особи цих підприємств. У статті наведено види порушення митних правил та відповідальність за їх порушення. Наведено сутнісну та класифікаційну характеристику адміністративних стягнень за порушення митних правил, таких як попередження, штраф, конфіскація.

Ключові слова: Митний кодекс України, мито, порушення, порушення митних правил, відповідальність за правопорушення, адміністративні стягнення.

Статья посвящена исследованию теоретических основ таможенных правонарушений в Украине. Автором рассмотрена сущностная характеристика таможенных правонарушений. В статье дана характеристика административной ответственности за нарушение таможенных правил. Отмечены субъекты административной ответственности за нарушение таможенных правил, к которым относятся граждане, которые на момент совершения такого правонарушения достигли 16-летнего возраста, а при совершении нарушений таможенных правил предприятиями – должностные лица этих предприятий. В статье приведены виды нарушения таможенных правил и ответственность за их нарушение. Приведена сущностная и классификационная характеристика административных взысканий за нарушение таможенных правил, таких как предупреждение, штраф, конфискация.

Ключевые слова: Таможенный кодекс Украины, пошлина, нарушение, нарушение таможенных правил, ответственность за правонарушение, административные взыскания.

Ukraine's aspiration for integration into the European Union is connected not only with the bringing of domestic legislation to world standards, but also with solving problems of law enforcement and law enforcement of accepted norms of law. One of them is the effective fight against customs offenses in Ukraine. Therefore, the activities of authorized controlling bodies, including customs, are aimed at detecting resonant offenses in the field of taxation. One's includes the taxation of funds from shadow turnover and their receipt in budgets; detection and termination of violations of the current legislation in the course of the foreign economic activity, being carried out by risky export-import entities operations; detection of criminal offenses in the customs and tax areas; detection of taxpayers involved in interregional tax evasion schemes. The article is devoted to the study of the theoretical foundations of customs offenses in Ukraine. The author considers the essential characteristic of customs offenses. The article gives a description of administrative responsibility for violation of customs rules. The article mentions the subjects of administrative responsibility for violation of customs rules. The article presents the types of violations of customs rules and the responsibility for their violation. The essential and classification characteristics of administrative penalties for violation of customs rules, namely the prevention; fine; confiscation are presented in the article. The statistical analysis of the organization of the work of the controlling bodies in the fight against violations of customs rules is given. In the article, the author identified the related factors that affect the statistical indicators of customs violations: time of day, place of commission of offenses.

Key words: custom code of Ukraine, duty, violation, violation of custom rules, responsibility for offence, administrative penalties.

Постановка проблеми. Прагнення України до інтеграції в Європейський Союз пов'язане не тільки з приведенням вітчизняного законодавства до світових стандартів, а й із вирішенням проблем правозастосування та охорони прийнятих норм права. Однією з них є ефективна боротьба із митними правопорушеннями в Україні [1, с. 3].

Тому діяльність контролюючих органів, у тому числі митних, спрямована на виявлення резонансних злочинів у сфері оподаткування, залучення до оподаткування коштів із тіньового обігу та надходження їх до бюджетів, виявлення та припинення порушень чинного законодавства під час здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності ризикових експортно-імпорتنих операцій, виявлення кримінальних правопорушень у митній та податковій сферах, відпрацювання платників, задіяних у міжрегіональних схемах ухилення від оподаткування тощо [2, с. 41].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність теоретичних розробок щодо порушень митних правил актуалізувало необхідність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти дослідження митних правопорушень містяться у працях В.Б. Авер'янова, Л.Р. Білої, В.М. Бурлакова, Т.С. Гавриша, І.П. Голоснеченка, О.М. Джужі, А.І. Долгової, В.М. Дрьоміна, А.Ф. Зелінського, В.Є. Емінова, О.М. Литвинова, В.В. Лунєєва, С.В. Ківалова, Б.А. Кормича, В.М. Кудрявцева, Н.Ф. Кузнєцової, П.В. Пашка, Д.В. Приймаченка, С.В. Степашина, В.О. Тулякова, В.С. Щербини та ін.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є обґрунтування теоретично-правових основ митних правопорушень в Україні. Для досягнення поставленої мети виникає необхідність у дослідженні таких питань:

- розглянути сутнісну та класифікаційну характеристики митних правопорушень відповідно до чинної законодавчої бази України;
- визначити суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення митних правил;
- розглянути сутнісну та класифікаційну характеристики видів адміністративних стягнень за порушення митних правил;
- провести статистичний аналіз організації роботи контролюючих органів щодо боротьби з порушеннями митних правил.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений Митним кодексом України та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх контролюючим органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здій-

снення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на контролюючі органи, за які передбачена адміністративна відповідальність [3].

Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачена Митним кодексом України, настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність.

Суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення митних правил можуть бути громадяни, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а у разі вчинення порушень митних правил підприємствами – посадові особи цих підприємств.

За порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення [3]:

- попередження;
- штраф;

– конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення; безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів; безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів; безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу.

Попередження та штраф можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил.

Попередження як адміністративне стягнення за порушення митних правил є офіційним попередженням правопорушника стосовно недопустимості таких діянь у майбутньому. Попередження виносяться у формі постанови про накладення адміністративного стягнення.

Штраф як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у покладенні на особу, яка притягується до адміністративної відповідальності за таке правопорушення, обов'язку сплатити до державного бюджету грошові кошти у сумі, яка визначається цим Кодексом, залежно від виду та характеру вчиненого правопорушення.

Конфіскація як адміністративне стягнення за порушення митних правил полягає у примусовому вилученні товарів, транспортних засобів і безоплатній передачі їх у власність держави. При цьому моторні транспортні засоби та несамохідні транспортні засоби, що буксируються ними, розглядаються як самостійні об'єкти конфіскації.

Види порушень митних правил [3]:

- порушення режиму зони митного контролю;
  - неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем;
  - недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до контролюючого органу призначення, видача їх без дозволу або втрата;
  - порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю;
  - недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
  - пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання;
  - перешкоджання посадовій особі контролюючого органу в доступі до товарів, транспортних засобів, документів;
  - неподання до контролюючого органу звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем;
  - переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності;
  - порушення порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони;
  - порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами;
  - порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі;
  - порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів;
  - перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів;
  - переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем;
  - переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю;
  - зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю;
  - дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів.
- Наведемо деякі статистичні дані. Робота контролюючих органів спрямована на виявлення резонансних злочинів у сфері оподатку-

вання, залучення до оподаткування коштів із тіншового обігу та надходження їх до бюджетів, виявлення та припинення порушень чинного законодавства під час здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності ризикових експортно-імпорتنих операцій, виявлення кримінальних правопорушень у митній та податковій сферах, відпрацювання платників, задіяних у міжрегіональних схемах ухилення від оподаткування, тощо.

Контролюючими органами на постійній основі здійснюється системне вивчення зовнішньоекономічних операцій і визначення їх доцільності, відстеження маршрутів руху товарів, посилення контролю за здійсненням зовнішньоекономічних операцій з окремими високоліквідними товарами, зокрема:

- ввезення (імпорту) товарів, переміщення яких має ознаки ризику використання «товарів прикриття», недостовірного декларування вагових та якісних показників, а також заниження митної вартості товарів;
- вивезення товарів (експорту), на які законодавчо встановлені обмеження, а також експорту товарів, до яких застосовуються заходи нетарифного регулювання.

У межах цієї діяльності контролюючими органами проводились як самостійні заходи з виявлення митних правопорушень, так і спільні операції з уповноваженими органами іноземних держав.

Так, під егідою Всесвітньої митної організації у 2017 році проведено спецоперацію Regasus, спрямовану на виявлення каналів незаконного переміщення сировини, матеріалів та обладнання, що використовуються для незаконного виробництва тютюнових виробів.

Під час активної фази операції митницями ДФС спрямовано 43 повідомлення про вилучення незаконно переміщуваних 1 млн. шт. сигарет та 122,5 кг. тютюну для кальянів.

Крім того, спільно з митними адміністраціями Румунії, Молдови, Угорщини, Болгарії та Сербії у звітному періоді проведено спеціальну митну операцію SHIELD (Щит), спрямовану на протидію незаконному переміщенню тютюнових виробів. За результатами проведення операції попереджено 29 спроб незаконного переміщення сигарет (вилучено 2,54 млн. шт. сигарет та 6 транспортних засобів, що безпосередньо використовувалися порушниками з метою незаконного переміщення тютюнових виробів).

Під егідою EUBAM у 2017 році проведено спецоперацію ORBIS, спрямовану на виявлення та припинення каналів незаконного переміщення тютюнових виробів. За результатами проведення операції попереджено 37 випадків незаконного переміщення через митний кордон України тютюнових виробів у кількості 494,4 тис. шт. цигарок (близько 50 коробів) на суму 465 тис. грн. та вилучено 41 кг тютюну вартістю понад 31 тис. гривень.

За сприяння EUBAM забезпечено проведення спеціальної операції «Навігатор», спрямованої на виявлення та протидію незаконному переміщенню зброї, боєприпасів, вибухових речовин, прекурсорів вибухових речовин, хімічних, біологічних, радіологічних та ядерних матеріалів в Україні та Республіці Молдова.

За результатами вжитих заходів митницями, які брали участь в операції, виявлено 36 випадків незаконного переміщення через митний кордон України зброї, боєприпасів, вибухових речовин, прекурсорів, вибухових речовин тощо.

Наслідком усіх вжитих організаційно-практичних заходів упродовж 2017 року, у тому числі спільних операцій, проведеної аналітично-пошукової роботи стало виявлення митницями ДФС 32 282 порушення митних правил із вартістю предметів правопорушень на суму майже 1,6 млрд. грн.

Кількість складених протоколів про порушення митних правил порівняно з минулим роком збільшилася на 39%.

Одним з ефективних методів протидії митним правопорушенням є співпраця та обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав у межах взаємної адміністративної допомоги, яка забезпечує попередження і виявлення незаконних експортно-імпортних операцій.

За результатами міжнародної взаємодії у сфері протидії митним правопорушенням заведено 974 справи про порушення митних правил на суму 652 млн. грн., що становить 3% від загальної кількості справ, заведених митницями ДФС у 2017 році, та 41% від всієї вартості предметів правопорушень у цих справах.

Сума встановлених у процесі міжнародної взаємодії несплачених обов'язкових митних платежів становила 57,7 млн. грн.

За результатами опрацювання матеріалів територіальними органами Державної фіскальної служби розпочато 31 кримінальне провадження.

У 2017 році контролюючими органами здійснено посилені заходи контролю за переміщенням тютюнових виробів авіаційним транспортом на територію держав-членів ЄС, координацію яких здійснював Європейський офіс по боротьбі з шахрайством (далі – OLAF).

У процесі цих заходів було запроваджено ефективний механізм контролю за переміщенням значної кількості тютюнових виробів пасажирами міжнародних авіаційних рейсів із залученням причетних контролюючих служб та компаній-авіаперевізників, визначено алгоритм співпраці та обміну спонтанною інформацією про такі факти, налагоджено ефективні канали зв'язку з OLAF та митними органами іноземних держав про такі факти.

Під час проведення посиленних заходів контролю на підставі спонтанної інформації митниць

ДФС митними органами іноземних держав у 2017 році вилучено понад 311 тис. шт. сигарет, що переміщувались у багажі та ручній поклажі пасажирів, що слідували з українських аеропортів. Про результативність взаємодії інформували митні органи Королівства Нідерланди, Королівства Іспанія, Королівства Норвегія, Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії, Турецької Республіки та Республіки Ізраїль.

У 6995 справах про порушення митних правил тимчасово вилучено предмети правопорушень на суму 746 млн. грн. Зокрема, у справах про порушення митних правил вилучено промислових товарів на суму 546 млн. грн.; продовольчих товарів та сільгосппродукції на суму 68 млн. грн.; валюти – на суму 79 млн. грн.; транспортних засобів – на суму 53 млн. грн.

Безпосередньо митницями ДФС розглянуто 21 655 справ про порушення митних правил, що на 69% більше, ніж у 2016 році. Застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму 507 млн. грн., з яких стягнуто до бюджету 59 млн. грн. (на 89% більше, ніж у минулому році).

Відповідно до ч. 1 ст. 530 Митного кодексу України упродовж 2017 року ДФС здійснено перевірку законності та обґрунтованості 120 постанов митниць ДФС у справах про порушення митних правил. За результатами перевірки залишено без змін 99 постанов, 11 постанов скасовано та справи надіслано на новий розгляд, 10 постанов скасовано, провадження у справах закрито, 1 скарга на 1 постанову митниці ДФС у справі про порушення митних правил знаходиться на опрацюванні.

На розгляд до суду митницями ДФС передано 7791 справу про порушення митних правил на суму 1,5 млрд. грн.

За результатами розгляду справ про порушення митних правил судами прийнято рішення про накладення стягнень у вигляді штрафу та конфіскації на суму 835 млн. грн. Сума конфіскованих товарів становила 433,5 млн. грн., сума накладених судом стягнень у вигляді штрафу – 401,5 млн. грн.

Протягом 2017 року митницями ДФС виявлено 1248 фактів переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів з порушенням митного законодавства [4].

Висновки. Отже, досліджуючи теоретичні аспекти митних правопорушень (сутнісну, кваліфікаційну характеристики суб'єктів, види порушень митних правил тощо), можна простежити деякі стійкі зв'язки, наприклад, розподіл видів правопорушень, що пояснюється причинами їх виникнення. Аналіз митних правопорушень виявив супутні чинники, які впливають на статистичні показники таких порушень, як час доби, місце вчинення правопорушень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Сєрих О.В. Деліктологія порушень митних правил: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право»; Одеська національна юридична академія. Одеса, 2007. 19 с.
2. Сисоєнко І.А., Якимченко В.Г. Загальні засади деліктології в митній справі: Збірник матеріалів конференції (Харків, 30 листопада 2018 року). Харків, 2018. С. 41–43.
3. Митний кодекс України: Закон України 13.03.2012 року № 4495-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru> (дата звернення: 02.01.2019).
4. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/> (дата звернення: 02.01.2019).